

Palestina - Izrael

Příčina konfliktu?

Zápas o kontrolu území
= teritoriální konflikt

Náboženské rozdíly nejsou příčinou sporu.

Palestina

26 323 km²

Od roku 1948 rozdělena
na 3 části:

- ✧ Izrael
- ✧ Západní břeh
(Jordánu)
- ✧ Gaza

Konfliktní legitimita nároků

Z čeho vycházejí nároky na území?

Židé:

- místo historického židovského království
- místo útočiště před evropským antisemitismem

Palestinci:

- nepřetržité osídlení území po staletí
- na počátku konfliktu demografická většina

Může být existence království v biblických časech základem územních požadavků v moderní době?

Palestinci: nemyslíme si, že bychom měli ztrátou své země platit za evropské zločiny vůči Židům.

Historie konfliktu

- ✱ Konflikt je moderní jev
- ✱ Začal počátkem 20. století

Předpoklady vzniku konfliktu:

- nacionalismus
- kolonialismus
- představa státní suverenity
- geopolitika

Osmanská říše (1517 – 1917)

Palestina nebyla územně-správní jednotkou

- okresy Akre a Nábulus v provincii Bejrút
- okres Jeruzalém pod přímou správou Istambulu
(mezinárodní význam měst Jeruzalém a Betlém)

Náboženské složení (1878):

muslimové: 403 795 (88%)

křesťané: 43 659 (9%)

židé: 15 011 (3%)

+ nomádi

+ cizinci (cca 10 000 židů)

Osmanská říše (1517 – 1917)

OSÍDLENÍ

✱ Arabové (muslimové a křesťané)

- venkovské osídlení
- hlavní městská centra: Jaffa, Nábulus

✱ Židé

- 4 nábožensky významná města:
 - ◆ Jeruzalém
 - ◆ Hebron
 - ◆ Safad
 - ◆ Tiberias
- náboženský život, závislí na darech (od židů v diaspoře)

Národní identifikace

✱ ve 2. pol. 19. století – u Židů i Arabů

✱ společné rysy:

- ◆ vazba k určitému místu (Palestina)
- ◆ snaha o vytvoření suverénního státu
- ◆ rovnost všech příslušníků národa
- ◆ identifikace vůči „těm druhým“

Sionismus

- židovský nacionalismus
- vznikl v Evropě
 - židé z Palestiny jej nepodporovali (neúčastnili se)

Ideologie:

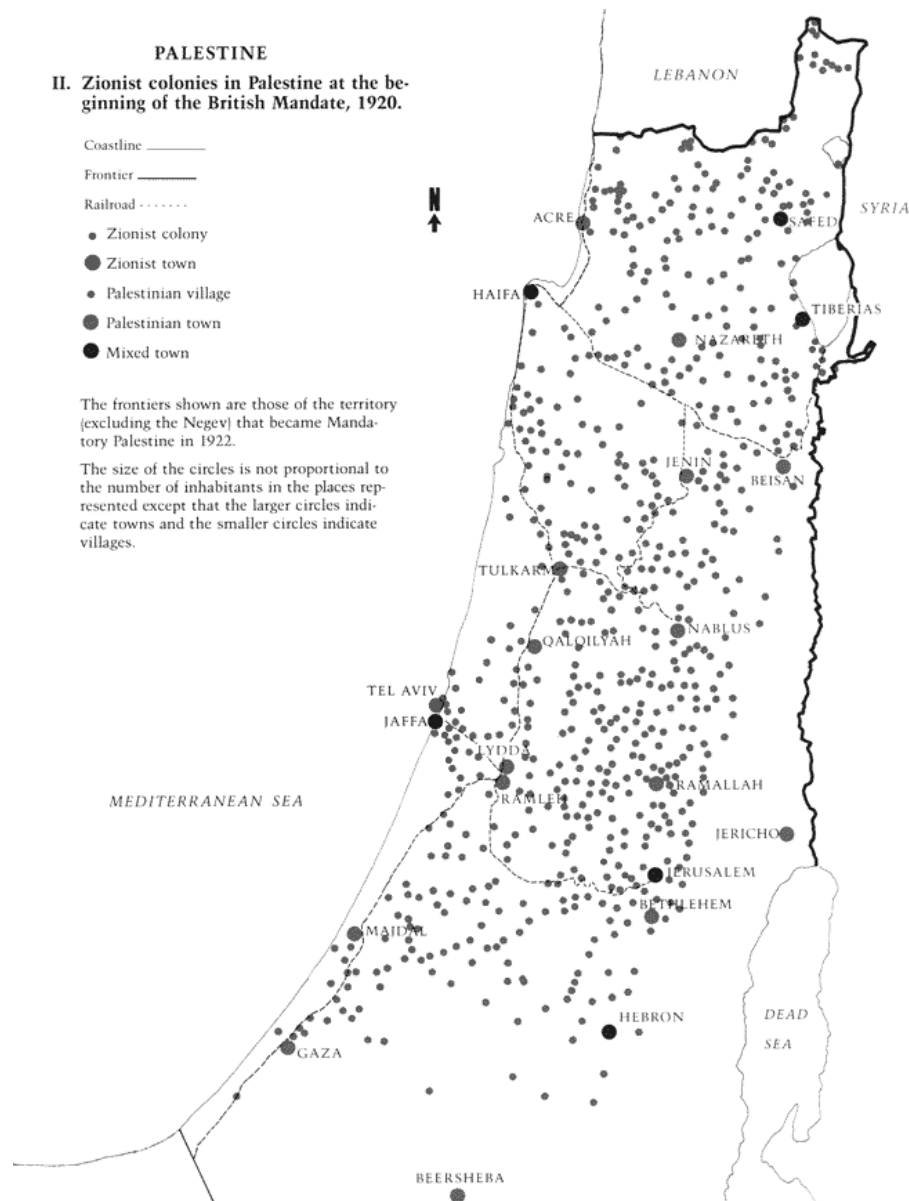
- všichni Židé tvoří národ (tj. nejen náboženskou komunitu)
- jediným východiskem z evropského antisemitismu je vytvoření židovského státu (v Palestině)
- koloniální představa: právo Evropanů usadit se v jiné části světa

1878 – Petah Tikva (první kolonie)

1896 - *Theodor Herzl: Židovský stát*

1897 – Světová sionistická organizace

vzrůst podpory sionismu po pogromech v Rusku

Osídlení v době počátku britského mandátu (1920)

1914: Arabové 683 000
 Židé 60 000

Migrační vlny:

1. 1881 – 1903
2. 1906 – 1914 (Rusko)
3. 1919 – 1923
4. 1924 – 1929
5. 1929 – 1939 (Německo)

Ideové proudy v sionismu

Sionismus práce

- spojení nacionalismu a socialismu
 - kibucy
 - odborové hnutí
 - ozbrojené milice
- dominantní forma od 20. do 70. let 20. století
- David Ben Gurion
- ***Izraelská strana práce*** (1968 – sloučením několika skupin)
 - u moci do r. 1977

Revizionistické hnutí

- požadavek „revize“ hranic
 - území na východ od Jordánu
- vojenská síla nutná pro vytvoření státu
- Vladimir Jabotinsky
- strana Herat, od 70. let sloučena -> ***Likud***
 - 1. vítězství ve volbách 1977

Opozice sionismu (židovská)

✳ sionismus je proti boží vůli

(pouze Bůh může židy sjednotit)

✳ uznání Židů za národ ohrozí jejich postavení v zemích, kde žijí

Holocaust: konec opozice sionismu

1967: vznik **třetí formy sionismu** (náboženské)

(vítězství v Šestidenní válce bylo známkou boží podpory)

1. světová válka: velmocenské sliby

Konfliktní sliby:

✱ **Arabům** (Husajn ibn Ali, osmanský guvernér v Mekce a Medině)

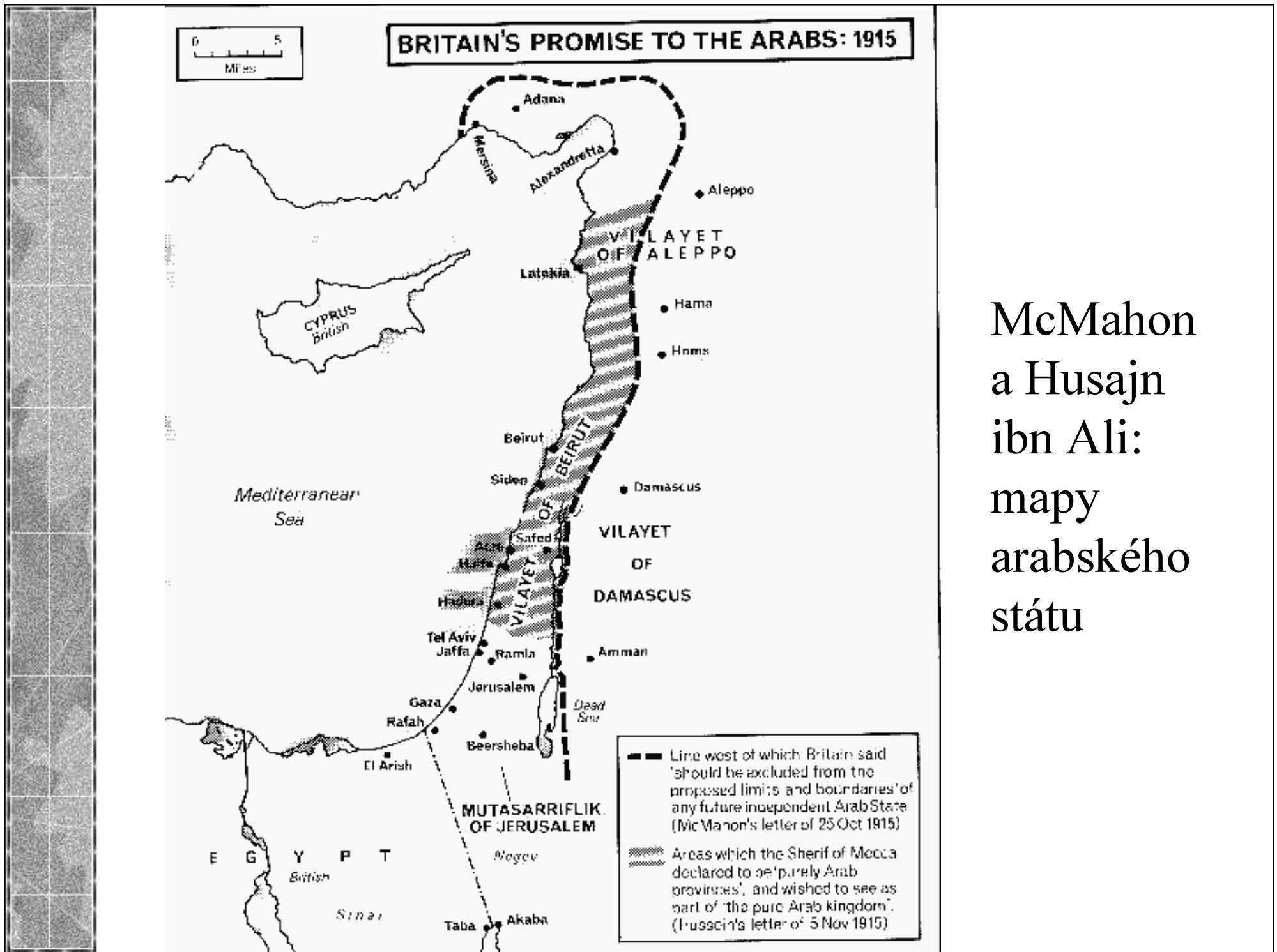
- ◆ *McMahon* (komisař v Egyptě): dojde-li k arabskému povstání proti Osmanské říši, Británie podpoří vznik arabského státu (pod vládou Hášimovců)
- ◆ Lawrence of Arabia

✱ **Židům**

- ◆ *Arthur Balfour* (ministr zahraničí): podpoříme vznik židovského státu v Palestině
- ◆ **Balfourova deklarace** (1917)

✱ **Francouzům**

- ◆ tajná dohoda o rozdělení osmanského území na Blízkém východě

McMahon
a Husajn
ibn Ali:
mapy
arabského
státu

Mandátní území Palestina

1917: Jeruzalém obsazen Brity 1918: obsazena celá Palestina

Mandátní systém

Francie: Sýrie a Libanon

Británie: Palestina a Zajordánsko

Palestina poprvé politickou jednotkou.

1920/21 – násilné střety mezi palestinskými Židy a Araby

Židovský národní fond: nákupy arabské půdy, vysídlování

- počátek násilí

1929 – spor o Zeď nářků (oběti: 133 Židů, 115 Arabů)

Arabské povstání

1933 – Hitler u moci v Německu. Zesílila imigrace Židů
Vzrůstající odpor proti přistěhovalectví a prodeji půdy.

1936 – 1939 Arabské povstání

Porážka povstání – oslabení palestinské opozice

Peelova komise: soužití není možné. Řešení: rozdělit
Palestinu. Odmítnuto arabskými státy.

Bílá kniha (1939)

- omezení přistěhovalectví a nákupů půdy
- příslib vzniku nezávislého státu do 10 let
 - oslabení židovsko-britského spojení
 - rozsudek smrti pro miliony evropských Židů

Rezoluce č. 181

- ✱ po válce: pokračování násilí
- ✱ Británie: rozhodnutí OSN
 - očekávání: OSN nebude schopna najít řešení a vrátí Palestinu Británii jako svěřenecké území
- ✱ OSN: vyšetřovací výbor (**UNSCOP**)
 - ◆ 15 členů, vč. Československa
- ✱ 2 návrhy: (a) rozdělení
(b) federace
- ✱ doporučeno rozdělení
- ✱ hlasování 29. 11. 1947: pro 33
 proti 14
 zdrželo se 10

◆ rezoluce č. 181

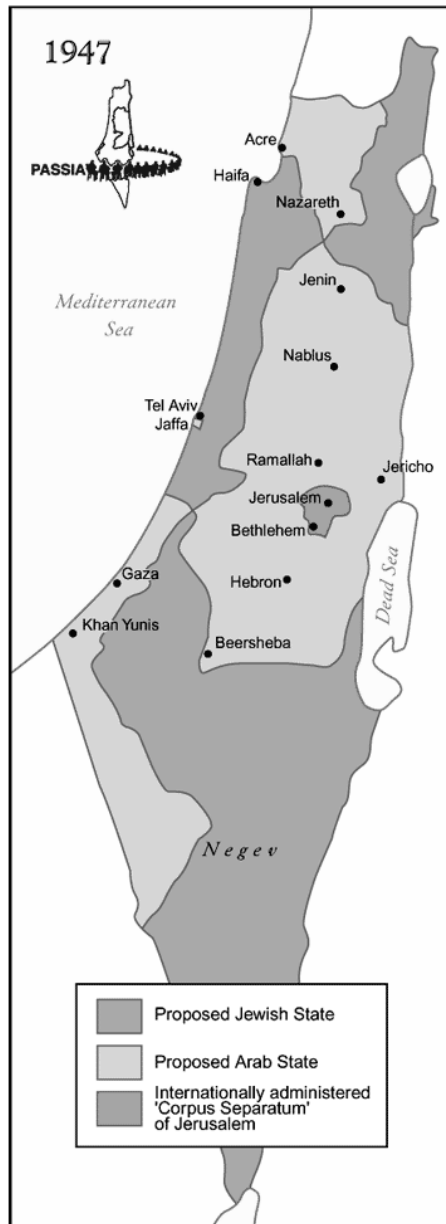
Arabové: odmítnutí

Židé: váhavé přijetí, postupné obsazování území

Rozdělení Palestiny (rezoluce 181)

Území	Rozloha		Počet obyvatel	
	<i>km²</i>	<i>%</i>	<i>Arabové</i>	<i>Židé</i>
Arabský stát	11 600	42,9	749 000	9 000
Židovský stát	15 110	56,5	497 000	498 000
Jeruzalém (OSN)	167	0,6	106 000	100 000

United Nations Partition Plan
UN Resolution 181

Rhodes Armistice Line

Rozdělení Palestiny

(1) Rezoluce OSN 181

(1947)

(2) Příměří (1949)

Vyhlášení státu Izrael (1. válka)

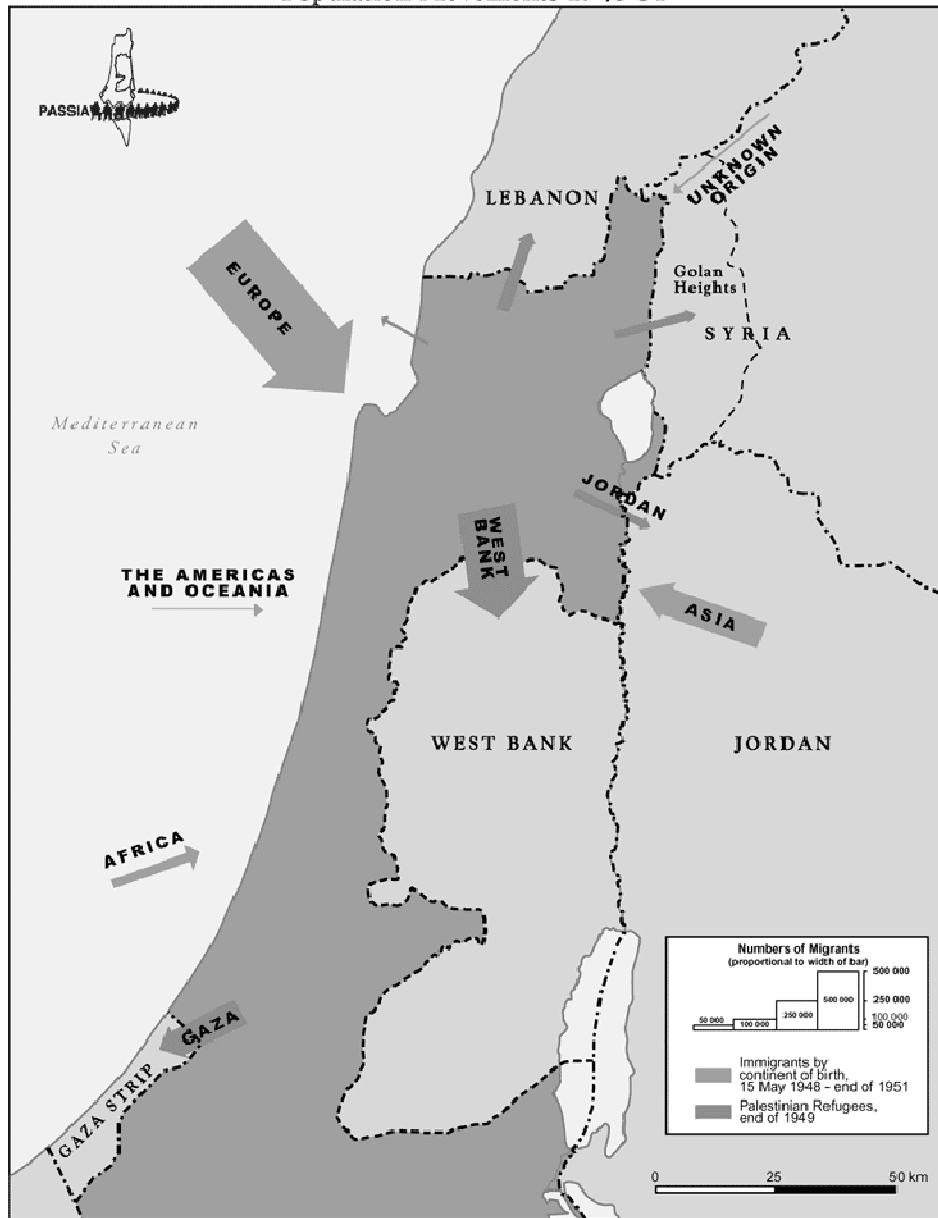
15. 5. 1948
- evakuace britské armády
 - vyhlášení státu Izrael (Ben Gurion)
 - uznání státu USA i SSSR
 - invaze arabských států
 - Egypt, Sýrie, Zajordánsko, Irák
 - ♦ zbraně z Československa

7. 1. 1949 – příměří

Palestina rozdělena na 3 části:

- Izrael (77% území)
- Západní břeh – okupován Zajordánskem (1950 anexe -> Jordánsko)
- Gaza – okupována Egyptem

Population Movements 1948-51

The Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs
PASSIA

Migrace obyvatelstva (1948 – 1951)

A) Uprchlíci

700 000 uprchlíků

2 interpretace:

- (a) vyhnání sionistickým násilím (75%)
- (b) utekli na příkaz arabských vůdců (5%)

B) Židé do Izraele

Suezská krize (2. válka)

✱ zbrojení

✱ 1956: Egypt obsadil Suezský průplav

● spojenečtví: V. Británie, Francie, Izrael

✱ 2. izraelsko – arabská válka (29. 10. – 7. 11. 1956)

● obsazení Gazy a Sinajského poloostrova (se souhlasem Británie a Francie)

✱ tlak OSN, USA a SSSR: po záruce volné plavby stažení vojsk

Šestidenní válka (1967)

- ✱ Kroky k válce:
 - střety mezi Izraelem a Sýrií
 - palestinská komanda v Izraeli
 - Izrael pohrozil útokem na Sýrii
 - Sýrie požádala o pomoc Egypt
 - Egyptská armáda rozmístěna na Sinaji (květen)
- ✱ Vyhlášení: Egypt obsadil Šarm al-Šajk a vyhlásil blokádu Eilatu.
Prezident Násir vyzval pozorovatele OSN k odchodu.
- ✱ Průběh: 5. – 10. 6. 1967
 - ♦ zničení egyptského a syrského letectva na zemi
 - ♦ Jordánsko se přidalo později
 - ♦ zdrcující porážka Egypta, Sýrie a Jordánska
- ✱ Výsledky:
 - Izrael regionální mocností
 - nová vlna uprchlíků
 - změna postoje OSN i světové veřejnosti

The Near East after the 1967 June War

Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs
(PASSIA)

Šestidenní válka

územní zisky Izraele:

(10. 6. 1967)

- Západní břeh
- Východní Jeruzalém
- Gaza
- Sinajský poloostrov
- Golanské výšiny

68 500 km²

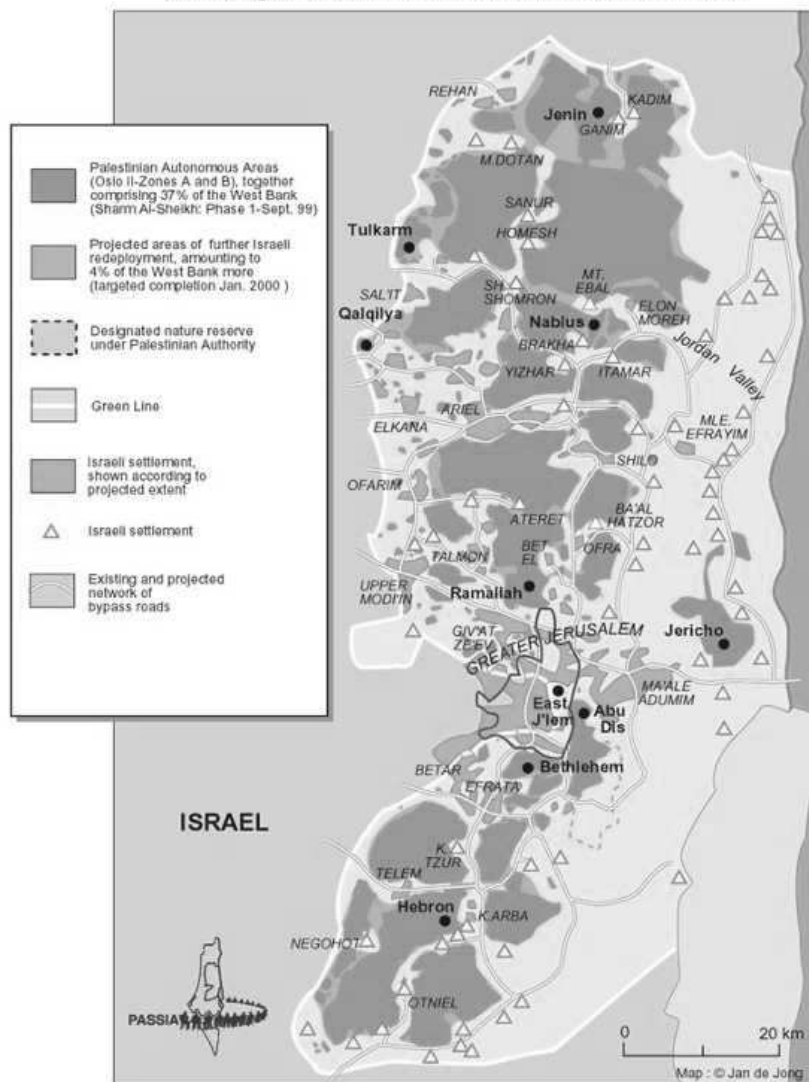
1,2 mil. obyvatel

Okupovaná území

- ✖ pod vojenskou správou Izraele
- ✖ potlačování občanských práv
 - ◆ kriminalizace palestinského nacionalismu
 - zákaz palestinských symbolů
 - ◆ omezení běžného života
 - zákazy vycházení
 - ničení domů
 - uzavírky silnic
 - zavírání škol a institucí
 - ◆ konfiskace půdy
 - ◆ deportace politických aktivistů
 - 300 000 uvězněných bez soudu (od roku 1967)
- ✖ výstavba osad

Izrael: Západní břeh a Gaza nejsou okupovaná území, protože nikdy nebyla součástí suverénního státu. Izrael je spravuje jako administrátor.

Projection of Further Israeli Redeployment
according to the Sharm-el-Sheikh Memorandum 1999

Západní břeh

5 800 km²

2 102 000 obyvatel
(2001)

Města:

Východní Jeruzalém
367 000 obyv.

Nábulus 291 000

Ramallah 243 000

✳ židovské osady

The Gaza Strip, 2000

Gaza

365 km²

(45 x 5-12 km)

1 197 000 obyvatel
(2001)

✳ židovské osady

okres Jablonec nad Nisou: 402 km²

město Brno: 230 km²

**Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs
(PASSIA)**

Jeruzalém

- ✱ symbolický význam
- ✱ měl být mezinárodním územím
- ✱ rozdělen za 1. války (1948)
 - ◆ Izrael západní část
 - ◆ Jordánsko východní část (vč. starého města)
- ✱ za šestidenní války Izrael obsadil a anektoval východní část (1967)
- ✱ prohlášen hlavním městem Izraele
- ✱ hlavní město navrhovaného palestinského státu (Východní Jeruzalém)

Palestinci

✱ lidé z území britského mandátu Palestina

✱ muslimové, křesťané, drúzové

- ◆ 1 mil. v Izraeli

- ◆ 3,3 mil. na okupovaných územích

- ◆ cca 4 mil. uprchlíci

 - ◆ Jordánsko 1,4 mil.

 - ◆ Sýrie, Libanon

 - ◆ za prací: saudská Arábie aj.

 - ◆ ve světě

- často v táborech

- nemají občanství

- někteří úspěšní (vzdělání)

✱ silné kolektivní vědomí (národní identita)

Palestinci v Izraeli

- ✖ izraelské občanství
- ✖ volební právo
- ✖ druhořadí občané
 - ◆ Izrael: stát Židů
 - ◆ konfiskace půdy
 - ◆ málo investic do vzdělání, zdravotnictví, místního rozvoje
- ✖ růst národní identity po roce 1967
- ✖ „Pozemkový den“ (*Land Day*) 30. 3. 1976 – stávka
 - ◆ 6 obětí
 - národní svátek

Rezoluce RB OSN č. 242

- ✳ vyzývá Izrael ke stažení se z okupovaných území
- ✳ deklaruje právo všech států v oblasti na mírové soužití v uznaných hranicích
- ✳ odlišný výklad francouzské a britské verze
 - *the territories vs. (some) territories*
- ✳ Palestinci odmítli:
 - není v ní zakotveno právo Palestinců na vznik státu
 - není zakotveno právo uprchlíků na návrat (jen „spravedlivé řešení“ problému uprchlíků)
 - požaduje uznání státu Izrael

Organizace pro osvobození Palestiny

✱ založena Ligou arabských států (1964)

- ◆ cíl: usměrnění palestinského nacionalismu

✱ po Šestidenní válce posílilo militantní křídlo

✱ frakce:

- ◆ Fatah (Jásir Arafat od r. 1968)
- ◆ Lidová fronta za osvobození Palestiny (PFLP)
- ◆ Demokratická fronta za osvobození Palestiny (DFLP)
- ◆ Palestinská lidová strana (PPP) – dříve Komunistická strana

✱ sídlo:

- 1964 - Jordánsko
- 1971 - Bejrút
- 1982 - Tunis
- 1993 - Gaza

Jomkippurská válka (1973)

- 6. 10. - útok Egypta a Sýrie na Sinaj a Golanské výšiny
- 8. 10. - protiútok Izraele (podpora USA)
- 25. 10. - příměří

Výsledky:

- rozšíření okupovaných území
 - Suezský průplav
 - Golanské výšiny
- akce OPEC

Camp David (1978)

✱ diplomatická iniciativa H. Kissingera

✱ separátní jednání Egypt – Izrael

● jednání o 2 otázkách:

- mírová dohoda Egypt – Izrael
- řešení Palestinské otázky (nevyřešeno)

✱ výsledky:

- Sinajský poloostrov vrácen Egyptu
- Egypt vyloučen z Ligy arabských států

Mír pro Galileu (1982)

✱ útok na Libanon

✱ 6. června – 1. října 1982

✱ Výsledky:

- obsazení Libanonu (polovina území vč. Bejrútu)
- stažení vojsk 6. 6. 1985
- ponecháno „bezpečnostní pásmo“ (do roku 2000)

Intifáda

povstání („*setřesení*“)

- začala 9. prosince 1987

- demonstrace
- stávky
- neplacení daní
- bojkot izraelského zboží
- vznik podzemních škol
- kameny, Molotovy
- barikády – proti pohybu armády

- ✱ velká pozornost světových médií
- ✱ ukázala neudržitelnost status quo
- ✱ přenos aktivismu z OOP (Tunis) na okupovaná území
- ✱ růst významu militantních skupin
 - HAMAS
 - Islámský Džihád
- ✱ zvýšila výdaje na bezpečnost
- ✱ počet obětí: 2154 Palestinců
219 Židů
- ✱ 1990: - zatčení většiny vůdců
- ztráta soudržnosti hnutí

Mírový proces: geopolitický kontext

✳ Konec studené války, rozpad SSSR

- ◆ OOP a Sýrie ztratily spojence
- ◆ příliv imigrantů do Izraele
 - prioritní hospodářství
 - potřeba západní pomoci

✳ válka v Zálivu

- ◆ spojení USA – arabské státy
 - Izrael nebyl strategickým spojencem
- ◆ zranitelnost Izraele
 - scud
- ◆ Saddám podmínil stažení z Kuvajtu stažením Izraele (12. 8. 1990)
 - tlak arabských států na řešení palestinské otázky
- ◆ porážka Iráku oslabila OOP a Jordánsko
 - mírový proces – prostředek integrace do arabské politiky
- ◆ USA: vyřešení konfliktu testem vedoucí role v „*New World Order*“

Mírový proces: Madrid

- ✱ izolace OOP
- ✱ snížení západní podpory Izraeli
- ✱ ztráta finanční podpory pro obě strany
- ✱ Diplomatická iniciativa USA
 - únor- říjen 1991: J. Baker 8x na Blízkém východě
- ✱ Mezinárodní konference v Madridu (říjen 1991)
 - delegace: Izrael, Egypt, Syrie, Libanon, jordánsko-palestinská
 - OOP vyloučena z jednání (podmínka Izraele)
 - ◆ dvoustranná jednání
 - ◆ odborné sekce
 - ◆ žádné výsledky

Mírový proces: Oslo (1993)

✱ Průlom

- ◆ pozvání neutrální strany
- ◆ tajná jednání
- ◆ vyloučení médií
- ◆ přímá jednání (OOP – Izrael)

✱ *Declaration of Principles*

(výměna území za mír)

- ◆ stažení Izraele z Gazy a Jericha
 - do 9 měsíců (1994)
- ◆ vznik palestinské samosprávy
 - leden 1996: volby Palestinské legislativní rady
- ◆ stažení Izraele z dalších území
 - do 5 let – území nespecifikována
- ◆ odložení nejtěžších otázek
 - statut Jeruzaléma
 - forma palestinské státnosti
 - právo uprchlíků na návrat
 - izraelské osady
 - kontrola vodních zdrojů

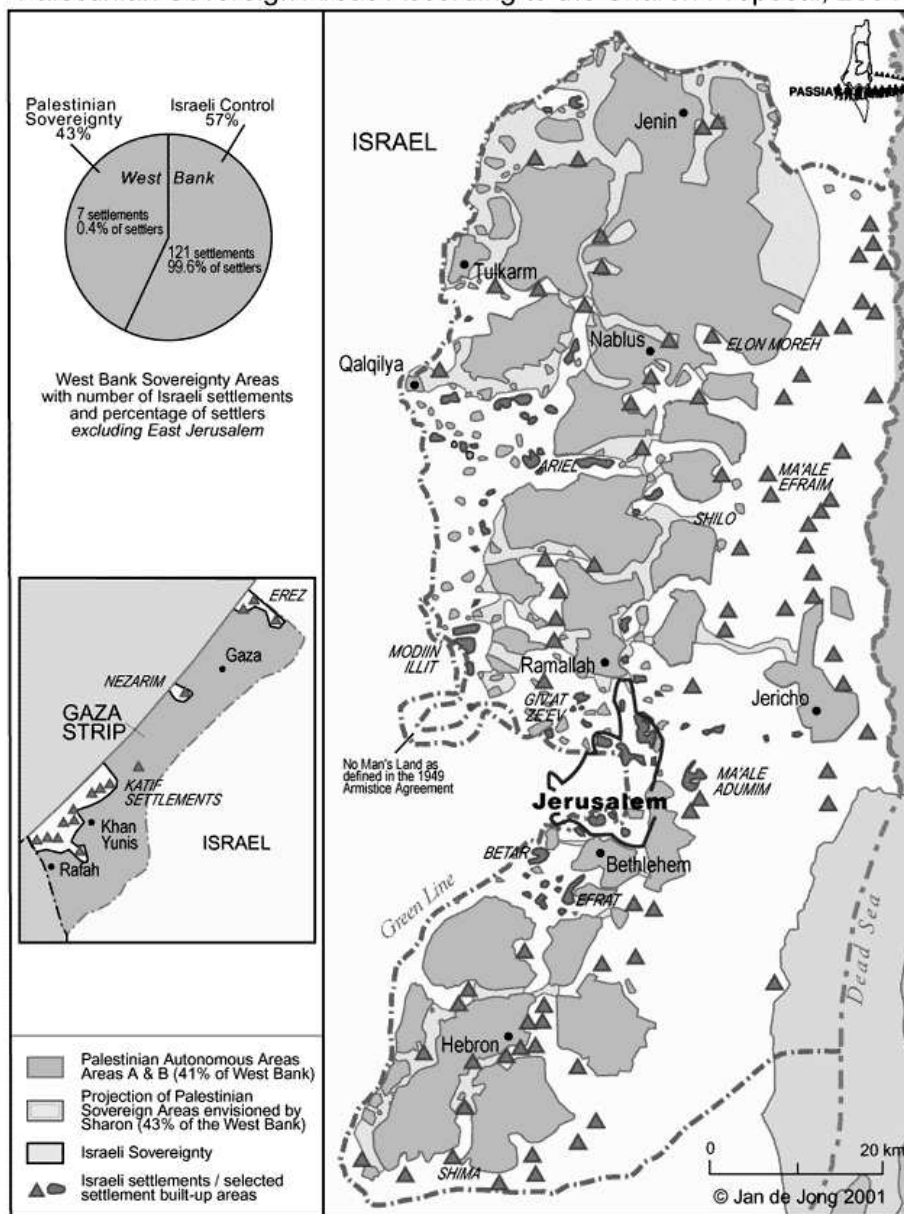
Oslo II, 1995

Oslo II

- ✦ zóna A – palestinská města
- ✦ zóna B – palestinské vesnice
- ✦ zóna C – izraelské osady, vojenské oblasti a státní půda

Palestinian Sovereign Areas According to the Sharon Proposal, 2001

Šaronův plán (2001)

(*Camp David II*)

- ✳ Palestinské autonomní oblasti (zóna A a B) – 41% území
- ✳ navrhované rozšíření samosprávných území – na 43% rozlohy
- ✳ izraelská suverenita na zbývajícím území

Hlavní překážky dohody

✱ židovské osady

- ◆ cca 230 osad se 180 000 obyvatel na Západním břehu
- ◆ cca 7 500 osadníků v Gaze
- ◆ spojeny sítí silnic
- ◆ pod vojenskou kontrolou

✱ uprchlíci

- ◆ cca 4 mil. osob
- ◆ 94% narozeno mimo původní domov

✱ status Jeruzaléma

✱ kontrola vodních zdrojů

✱ ozbrojené síly Izraele

